List 39. **NOVICE** Tečaj LX.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 26. septembra 1902.

Politični oddelek.

Kranjski deželni zbor.

Pričakovanega izrednega zasedanja deželnega zbora kranjskega torej ne bo. To je najnovejša zasluga katoliške obstrukcije pod vodstvom dr. Šusteršiča.

Ko je deželni odbor vprašal vlado zaradi državnega prispevka za uravnavo Mirne, je poljedelsko ministrstvo — kakor smo že svoj čas naznanili — deželnemu odboru sporočilo, da ne izplača državnega prispevka, ako deželnega prispevka ne dovoli deželni zbor. Pač je pa izjavilo, da je pripravljeno, izposlovati sklicanje deželnega zbora kranjskega, ako prevzame deželni odbor jamstvo, da se bodo razprave vršile mirno in stvarno.

Vsled te izjave se je obrnil deželni odbor do vseh treh deželnozborskih klubov z vprašanjem, če mu dajo zagotovilo, da pripuste mirne in stvarne obravnave. Klub narodnonaprednih poslancev in klub veleposestniških poslancev sta odgovorila ugodno, dr. Šusteršič pa je, ne da bi bil vprašal klub katoliških poslancev, odgovoril neugodno, češ, da sicer pripusti razpravljanje o uravnavi Mirne — ker so pri ti zadevi volilci njegove stranke najbolj zadeti — sicer pa da ne pripusti razprave o nobenem drugem predmetu, to je, da prepreči razpravo o vsaki drugi zadevi z obstrukcijo.

S tem odgovorom se deželni glavar, ki je sam član katoliškega kluba, ni zadovoljil, nego je pisal dr. Šusteršiču pismo, v katerem ga je vprašal, pod kakimi pogoji bi bil pripravljen pripustiti sploh redno razpravljanje deželnega zbora in zakaj v tej važni zadevi ni vprašal kluba.

Na to je dr. Šusteršič odgovoril, da je naivno misliti, da pripusti redno zborovanje deželnega zbora in da odklanja vsako umešavanje deželnega odbora v avtonomijo katoliškega kluba — zakaj pa ni v tej velevažni zadevi vprašal kluba, tega ni povedal.

Sicer pa tega res ni bilo treba izrecno pripovedovati, ker leži na dlani, zakaj dr. Šusteršič ni vprašal kluba. Ako bi imel dr. Šusteršič zavest, da odobri klub njegov nasvet, naj se obstrukcija nadaljuje, ako bi bil vedel, da katoliški poslanci žele to taktiko, bi bil prav gotovo sklical klub, saj bi bil potem lahko kazal na to, da so katoliški poslanci jedini glede nadaljevanja. Odklonitev vladne ponudbe bi imela vse drugačen značaj, ako bi se mogel dr. Šusteršič sklicevati na soglasni sklep svoje stranke, kakor pa ga ima sedaj, ko je očividno, da se dr. Šusteršič ni upal vprašati kluba katoliških poslancev, ker se je bal, da se klub izreče proti obstrukciji.

Vsled tega postopanja dr. Šusteršiča ni deželnemu odboru preostalo ničesar druzega, kakor da je vso dozadevno korespondenco odstopil vladi in izjavil, da zahtevanega jamstva za mirno in stvarno delovanje deželnega zbora v očigled izjavi dr. Šusteršiča ne more prevzeti.

S to izjavo se je peljal deželni predsednik baron Hein na Dunaj in ministrstvo je sklenilo, da ne skliče deželnega zbora.

Kako velikanska škoda je s tem storjena celi deželi, prav posebno pa kmetskemu prebivalstvu, tega pač ni treba šele razlagati. Že to, da se ustavi uravnava Mirne je za dotični okraj katastrofa prve vrste in le veliki potrpežljivosti dolenjskega kmeta se je zahvaliti, da ne uprizori revolucije. Poleg Mirne pa ostane neizvršenih še jako mnogo del. Denar bo ležal v blagajni, kmet pa bo trpel. To je blagoslov dr. Šusteršičeve obstrukcije, a kmet za ta blagoslov ne bo hvaležen.

Pa še nekaj preti katoliški obstrukciji. Kakor čujemo od jako dobro poučene strani, zna ta obstrukcija katoliško stranko spraviti ob deželnega glavarja. V vladnih krogih na Dunaju so začeli postajati nejevoljni, da deželni glavar Oton pl. Detela ne stori ničesar, da naredi konec obstrukciji; da se sicer z besedami izreka proti obstrukciji, da je pa še vedno član kluba, ki dela obstrukcijo. Rečeni vladni krogi na Dunaju so mnenja, da deželni glavar ne more biti član kluba, ki dela obstrukcijo in da pride hitro do odločitve: ali bo deželni glavar porabil svoj vpliv na svojo stranko, da jo odvrne od obstrukcije, ali pa bo moral izbirati mej članstvom pri katoliškem klubu in mej deželnim glavarstvom.

Tako se nam poroča od jako dobre strani in to poročilo je tako naravno in logično, da nimamo vzroka, dvomiti o njegovi resničnosti.

Politični pregled.

Notranji položaj. — V sredo in v četrtek so bili na Dunaju zopet zbrani avstrijski in ogrski ministri, ter njihovi referenti na nagodbena pogajanja. A tem pogajanjem še vedno ni konec, nego se bodo nadaljevala še v Budimpešti. Körber ima pač težavno stališče. Z ogrsko vlado se mora vojskovati zaradi materijalne vsebine nagodbe, po vrhu pa se mora še vojskovati s Čehi zaradi formalne rešitve te iste nagodbe. Kakor smo že večkrat omenili, groze Čehi vladi z obstrukcijo proti nagodbi, ako jim ne da, kar zahtevajo v zadoščenje za odpravo jezikovnih naredb. Čehi streljajo z velikimi topovi in se kažejo jako sovražne Körberjevi vladi. Načelnik mladočeškega kluba dr. Pacak je te dni izjavil, da, ako hoče vlada doseči spravo mej Čehi in mej Nemci, mora Čehom najprej povrniti, kar jim je vzela, to je, notranji češki uradni jezik. Če vlada to stori, so Čehi radi pripravljeni, pogajati se z Nemci. Z ozirom na ponudbo „Neue freie Presse“, naj se ustanovi nemško-češko koalicijsko ministrstvo — katero ponudbo je češko časopisje soglasno odklonilo, je zanimivo, da je to misel odklonil tudi dr. Stransky, ki je sicer veljal kot zagovornik take koalicije. Stransky je te dni v nekem svojem govoru dejal da hoče vlada upreči Čehe v voz ogrske nagodbe. Ko bi bila nagodba pod streho, bi Čehe takoj odslovila. Tudi dr. Kaizla so takoj odslovili, ko je napolnil državno blagajno z davkom na sladkor. Dr. Bärnreitherja pa so plačali s tem, da so odpravili češke jezikovne naredbe. To naj si Čehi zapomnijo. Nemško uradniško ministrstvo naj si le samo naredi nagodbo, če more.

Srbija. — Kakor že večkrat, tako je ministrstvo dr. Vuića zopet te dni poskušalo demisijonirati, a kralj Aleksander demisije ni sprejel. Kakor Bolgarija, ima tudi Srbija financijalne skrbi, in obe iščeta denarja v Parizu, kjer pa imata premalo kredita. Srbiji se gre za 15 milijonov posojila. Francozi ne verujejo v plačilnost Srbije in zahtevajo, da se jim v zastavo da monopol. Glede posojila je obravnaval Vuić že v Karlovih varih s francoskimi delegati. Sekcijski šef finančnega ministrstva Veličković je posojilno nagodbo podpisal, dasi ni bil v to pooblaščen. Vlada ga je zato upokojila. Sedaj se bodo začela nova pogajanja z otomansko banko in s pariško borzo.

Bolgarska. — Bolgarska vlada je v intrigah zelo spretna. Razbila je najprej macedonski revolucijonarni odbor na dve stranki: eno vodita Zončevov in Mihailowski, drugo Sarafov. Zončeva ugled pada, zato je hotel z dejanji pridobiti zaupanje. Nameraval je ustajo v Macedoniji pospešiti, iti med Macedonce, se združiti s stotnikom Cankovim in proglasiti ustajo. Poslal je 72 mož na mejo. A orožniki so vse ujeli, ter Zončeva in Nikolića zaprli. Stranka Zončeva je posredovala brez uspeha pri ministrstvu. Sarafov meni, da razmere v Macedoniji niso še zrele za ustajo. Morda se začne ustaja v jeseni, a le po nekaterih krajih. Nesloga v odboru ubija edinost v Macedoniji. Zlaj se poroča, da sta Zončev in podpolkovnik Nikolič, ki sta bila internirana v nekem bolgarskem mestu, oba pobegnila v Macedonijo.

Italija. — Govori francoskega ministra mornarice Pelletana so bili v prvem trenutku vzbudili veliko osupnenje v Italiji, a to je kmalu izginilo. Najboljši dokaz tega je izjava kralja Viktorja Emanuela, katero je zabeležil veleugledni „Mémorial diplomatique“. Kralj je namreč rekel, da se od Francije nima Italija ničesar bati, ker se francoski in italijanski interesi nikjer ne križajo. Težišče vse italijanske zunanje politike leži na Adrijanskem morju. Ta izjava kaže, da razmerje mej Avstrijo in Italijo le ni tako, kakor se nam hoče z Dunaja dopovedati.

Francija. — Izzivajoči govori ministra mornarice Pelletana — listi ga posmehujé imenujejo „admiral Bombardon“ — so v zvezi z izzivajočimi govori vojnega ministra generala Andréeja spravili sedanjo Francosko vlado v toliko stisko, da je bil ministrski predsednik Combes primoran, svojega tovariša Pelletana javno desavouirati. Sploh se kaže, da ima sedanje ministrstvo več dobre volje, nego sposobnosti, in da si bo s svojo nespretnostjo, ki jo je pokazalo ob raznih prilikah, samo skopalo grob.

Angleška in Buri. — Burski generali Botha, Dewett in Delarey so obelodanili poziv na vso Evropo in Ameriko, naj se zbirajo milodari za Bure. V tem pozivu pravijo, da so bila brezuspešna vsa njihova prizadevanja pri angleški vladi, glede podpore Burov. Beda mej Buri je strahovita. 30.000 hiš so Angleži požgali, polja so uničena, živine ni, denarja ni, živeža ni. Buri bi morali gladu pomreti, če ne dobe pomoči. Kar bo dala Angleška v smislu mirovne pogodbe, ne zadostuje niti v najmanjši meri.

Obrtnija.

Žganjepitje na Kranjskem.

Te dni je zborovalo v Ljubljani društvo za omejitev žganjepitja. Posvetovanje je v obče zadevalo vse slovenske dežele; ukrepalo se je marsikaj koristnega a specijelno o Kranjski, ki zavzema prvo mesto mej deželami, ki so okužene s to boleznijo, se ni razgovarjalo s tisto resnobo in natančnostjo, katero zasluži ta predmet.

Meneč, da naj bi bila ta zadeva izven vseh političnih bojev, naj spopolnimo, kar se je na shodu razpravljalo. Kdor je za napredek naših rojakov vnet, kdor je dobre volje, ta bo po geslu našega presvetlega vladarja „viribus unitis“ po svoji moči pripomogel, da se ta kuga kolikor mogoče omeji in zatre.

Deželo Kranjsko je razdeliti glede žganjepitja na tri dele: na Gorenjsko, z največjim, na Notranjsko

s srednjim in na Dolenjsko z najmanjšim konsumom žganja. Povdarjati je tu, da potrebuje Gorenjec že radi mrzlejega podnebja nekaj več alkoholičnega použitka, ko Notranjec ali Dolenjec, ki živita v gorkejih krajih, da imata Dolenjec in Notranjec za utešenje človeškemu telesu potrebnega alkoholičnega použitka vino, katerega Gorenjec nima, oziroma, katerega Gorenjec ne more z malim denarjem toliko dobiti, kolikor ga potrebuje in ker je vino, katero se po Gorenjskem v gostilnah v obče toči, tako slabo, da se ga marsikdo brani piti in raje poseže po strupenem šnopsu.

Gorenjec je torej nasproti drugim deželanom takorekoč primoran nekaj več alkohola použiti.

Statistični izkazi deželnega odbora izkazujejo, da pride na leto na vsako osebo na Kranjskem 3 litre absolutnega alkohola, to je 100 % špirita ali 9 litrov navadnega žganja. Ako odštejem ženski spol, ki na Kranjskem presega število moškega spola in otroke in če štejemo mej žganjepivce jedno tretjino vsega prebivalstva, pride na osebo na leto 27 litrov žganja. To je gotovo velika pač grozna množina.

Ali s strahom za prihodnjost mora vsak rodoljub ogledovati številke zadevajoče Gorenjske.

Med Gorenjci zavzema prvo mesto o žganjepitju radovljiški politični okraj s 7 litri, ljubljanska okolica s 5·6 litri, kranjski okraj s 5·5 litri in kamniški okraj s 3·3 litri použitega čistega alkohola. Povprečno torej pride na Gorenjskem po 5 litrov absolutnega alkohola ali 15 litrov žganja na osebo.

Ako torej računamo na osebo 15 litrov žganja in ako štejemo na žganjepivce jedno tretjino prebivalstva tedaj mora vsak žganjepivec Gorenjec na leto 45 litrov žganja použiti.

Ali na kratko rečeno: Gorenjska s komaj jedno tretjino vsega kranjskega prebivalstva použije skoraj dvojno množino vsega na Kranjskem použitega žganja. Te številke kriče po pomoči in hitri pomoči.

Zdravniki trde, da človeško telo, zlasti onega, ki težko dela, potrebuje nekaj alkohola. Oglejmo si torej, kaj je škodljivo in kaj ne v raznih pijačah, ki se navadno na Kranjskem konsumirajo.

Konsumira se na Kranjskem največ vina, potem piva in v zadnji vrsti žganja. Dočim imata vino in pivo liter k večjemu do 6 % alkoholovine, ima na Kranjskem použito žganje liter od 33 do 40 % alkohola v sebi. Pivec sme torej 6 do 7krat toliko vina spiti ko žganja. Iz tega je razvidno, da neizmerno vinopitje še ravno toliko ne škoduje, kakor zmerno žganjepitje.

Pomoči je torej v prvi vrsti iskati proti žganjepitju.

Tu treba preudariti, kaj je mogoče o tem oziru doseči, kaj ne, kaj se da takoj ali vsaj kmalu doseči, kaj šele čez mnogo let, odnosno, da se bodočemu rodu ostudi alkoholizem.

Stara navada je železna srajca, pravi pregovor. Odvaditi sedaj živeče žganjepivce alkohola, je izključeno, ta misel je abotna. Mogoča je tu le omejitev, mogoče je sedaj le razširjenje zabraniti.

Za omejitev žganjepitja je pa sedaj ravno čas ugoden. Naši vinogradi dajeje čimdalje več vina, boljšega in cenejega, Istra in Štajerska tudi. Treba torej s primernimi sredstvi nagon do alkohola prenesti od žganja na vino od dveh zlov izbrati manjše. To je doseči, ako se dela na to, da žganje ne bode dosti ceneje od vina. In tu so naše občine, katere mnogo, rekel bi, vse premorejo. To moč dajeta občinam §§ 78. in 82. občinskega reda.

In s tem pridemo nekoliko tudi na narodno gospodarsko stran tega vprašanja.

Na Kranjskem se na leto povprečno povžije do 15.000 hektolitrov čistega alkohola, ki se zgolj iz drugih kronovin uvažuje. Ker je cena špiritu v tovarni povprečno 50 kron od hektolitra, gre leto za letom iz dežele 750.000 kron od katerih nima ni jeden stan, ne trgovec, ne obrtnik, ne kmetovalec kaj. Od tega zneska ne ostane prav nič v deželi.

Od žganjepitja imajo torej kmetovalci največ škode na zdravju in premoženju.

Kmetovalec dobi denar, katerega potrebuje za živež in druge življenske potrebe, za davke in davščine, zgolj iz svojega posestva. On je odvisen od vremena. Toča, slana in druge vremenske nezgode vzamejo mu plačilo vsega napornega dela, uničijo vse njegove račune.

In ravno zemljišča so na Kranjskem preobložena z davki. Plačevanje državnega davka bi kmetovalca ne obremenilo preveč. A pri nas so upeljane občinske, cestne in zdravstvene doklade, za zidanje cerkva in šol. Vse te doklade se pobirajo od zemljiškega, hišnorazrednega in hišnonajemninskega davka. Pridobninskih in davkov na plačarino je na deželi razun mest in trgov zelo malo in ti torej razmeroma tako niso prizadeti po občinskih dokladah, kakor ravno zemljiški in hišnorazredni davki.

Občine na Kranjskem ne pobirajo doklad na indirektne davke, to je na žganje, pivo in na užitnino v toliki meri, kolikor bi lahko. Na užitnino pobira doklade 50, na pivo pa 4 od 346 na Kranjskem se nahajajočih občin.

Doklade na direktne davke pa pobira 280 občin, in sicer več ko 20 %, da celo do 93 %. Povprečno se sme računati, da ½ vseh občin pobira več ko 50 % občinske doklade na direktni davek.

K temu pridejo še cestne doklade, ki se v 29 davčnih okrajih pobirajo ko 10 % doklado in zdravstvene doklade od 2 % do 7 %, ne uštevši prispevkov za zidanje cerkva in šol in prostovoljne darove.

Dežela pobira 40 % doklado za deželne namene.

Zemljiški in hišni davek sta torej v več ko polovici vseh občin obremenjena z najmenj 50 % občin-

*

skimi dokladami, v drugi polovici pa gotovo z 20 do 30 %. Indirektni davki pa se skoraj brez občinskih doklad pobirajo.

Te razmere gotovo niso pravilne in zdrave. Dasi se dober davek na papirju ne da izmisliti, se vender pobiranje davkov da tako urediti, da kolikor mogoče malo teži plačevalca.

Direktni davek je najtežje plačevati, ker se pobira takorekoč od kapitala, ker se mora za davek namenjeni znesek imeti gotov dan pripravljenega in ker je izpostavljen nevarnosti eksekucije, kar je najnevarnejše, ker se z eksekucijo ne zadene prihodek dotičnika marveč njegov kapital.

Indirektni davki imajo prednost, da se v obče plačujejo prostovoljno, ker je vsak v položaju, ne zaužiti marsikatero, davku podvrženo stvar, ker se pobirajo v razmeroma nizkih svotah, katere posamezna družina skoraj ne čuti, ker se pobirajo ob času, ko se zadevno stvar kupi, torej ne gotov dan in ker niso podvrženi eksekuciji.

Direktni in indirektni davki naj se drug druzega pravično spopolnujejo. Direktni davek zadeni onega, ki kaj poseduje, indirektni davek onega, ki kaj použije. Po tem takem nosijo bremena javnega gospodarstva vsi sloji, kolikor mogoče v pravičnem razmerju.

Kakor že povedano, pobirajo se za bremena avtonomne uprave na Kranjskem doklade večinoma od direktnih davkov, dasi je občinam po §§ 78 in 81 občinskega reda dovoljeno, pobirati tudi doklade na indirektne davke. Dežela že to stori, ker pobira doklade 20 vinarjev na žganje in 2 kroni na pivo ter 40 % deželno doklado na užitnino.

Ravno tako bi lahko občine uredile pobiranje doklad za občinske potrebščine od indirektnih davkov.

Vse občine brez izjeme bi lahko pobirale 15 do 20 % občinsko doklado na užitnino, 1 krono od hektolitra porabljenega piva in primerno doklado na žganje in bi s tem prav izdatno znižale občinske doklade na direktni davek.

Ko bi vse občine na Kranjskem sklenile pobirati 20 vin. od hektoliterske stopinje bi vsaka občina brez izjeme lahko znižala občinske doklade za 6 %, nekatere občine celo do 15 %.

Sestavili smo v tem pogledu račun, iz katerega je korist našega nasveta po številkah dokazana.

Občinske doklade 20 vin. od hektoliterske stopinje bi nesle za vso kronovino brez mesta Ljubljane po dosedanjih skušnjah 306.000 kron po odbitku režije 60.000 kron čisto 246.000 kron.

Brez mesta Ljubljane znaša predpisani direktni davek t. j. zemljiški, hišnorazredni, hišnonajemninski potem razni pridobninski davki, osebna dohodarina in plačarina po izkazu za l. 1898 skupaj 2.009.011 K to je pri popustu 6 % občinske doklade 120.540 K. Občinska doklada 20 vin. na žganje bi torej presegala popust 6 % občinskih doklad na direktni davek za 146.000 kron.

Na posamezne politične okraje bi pripadalo:

Politični okraj	Po statistiki faktično v pol. okraju porabljena množina žganja à 100 % v litrih	Predpisan direktni davek	Dohodek 20 vin. obč. doklade na žganje čisto po odbitku režije	Popust 6 % obč. doklade na direktne davke bi znašal	V primeri popusta 6 % z novim dohodkom bi bilo prejemka	
		kr o n e				
					več	manj
Postojna	64.000	176.720	10 300	10 600		300
Kočevje	80 000	142 888	13 000	8 568	4 432	
Krško	79.000	187 347	12 800	11 238	1.562	
Kranj	300.000	218 825	48.300	13.123	35.177	
Ljubljanska okolica	360 000	281 307	58 000	16 878	41.122	
Litija	134 000	179 974	21 600	10 794	10.806	
Logatec	89 000	225 020	14.400	13 500	900	
Radovljica	190 000	166 954	30 600	10 014	20 586	
Rudolfovo	50 000	170.153	8.000	10 206		2.206
Kamnik	140 000	159 804	22 600	9 588	13 012	
Črnomelj	48 000	100 019	7 200	6 000	1 200	

Iz te tabele je razvidno, da bi razun občin v političnem okraju Novomeškem vse druge občine imele prav izdaten, nekatere občine celo sijajen dohodek in bi se v občinski upravi moglo marsikaj zboljšati in urediti, česar sedaj ob pomanjkanju sredstev ni mogoče dovršiti.

Prizadet pri tej občinski dokladi bi ne bil takorekoč nihče.

Ker se je deželna naklada na žganje od 60 vin. znižala po državi na 20 vinarjev dele si vsled znižane deželne naklade na žganje ostali znesek nekateri veliki trgovci in branjevci, ki žganje razpečavajo konsumentu. Tem je ta dobiček tako rekoč z neba padel. Konsument nima o tem dobičku prav nobene hasni, kar je tudi prav, da se žganjepitje ne razširi. Ali tudi ti trgovci in ostali branjevci bodo gotovo iz ozirov na občno korist zadovoljni, če jim od 40 vin. vsaj

20 vin. dobička ostane, saj je celo zastopnik v trgovinski in obrtni zbornici poslanec gosp. Luckman leta 1900 v javni seji trgovinske zbornice dejal, da trgovcem iz prodaje žganja ne želi nobenega dobička, kajti mož je uvidel, da, čim več je dobička pri prodaji žganja, tembolj se ga ponuja in čim bolj se ga ponuja, tem več se ga kupuje in pije. Dosedanja skušnja je to potrdila.

Občinska naklada na porabo žganja bi imela pa le uspeh, ko bi vse občine jednako visoko občinsko naklado sklenile, ki bi se pobirale po za vse občine jednakih predpisih.

Trebalo bi torej sestaviti k tozadevnim sklepom občin okvirno zvršitveno naredbo, kar bi sicer ne delalo nobenih težav.

Občinske naklade na žganje bi zamogli pobirati deželni organi, ki so za ta posel že izvežbani.

S tem bi se preprečilo sedaj preteče pocenjenje žganja in vsled tega tudi omejilo žganjepitje.

Ker so s pobiranjem take občinske naklade združene razne sitnosti pri prodaji, bi tudi trgovci ne iskali ravno v tej kupčijski stroki največjega dobička, polagoma bi jeden ali drugi celo opustil prodajanje žganja.

Pretečemu razširjenju žganjepitja bi se tako gotovo kolikor toliko v okom prišlo.

To je mogoče sedaj doseči, a več ne.

Za bodočnost, za naš prihodnji rod pa je dokaj lažje skrbeti.

Tu je v prvi vrsti delati od strani zadevnih faktorjev na to, da se postavnim potom prepove in stroga kazen zapreti onemu, ki še nedoraslemu otroku daje, ponuja ali celo prodaja žganja. Tu bi trebalo z zakonom poseči tudi v družino. Stariši naj bi bili kaznovani, če se jih zasači, da svojim otrokom dajo alkoholičnih pijač.

V šoli naj bi se podučevalo o škodljivosti alkoholizma.

Država bi morala strogeje paziti in bolj upoštevati potrebe zadevnih krajev, predno bi oddajala koncesije za žganjetoče.

Žganjetoč ob dnevih, ko se izplačujejo mezde, zlasti pa ob nedeljah in praznikih, naj bi bil povse in povsod prepovedan. Ne trgovec, ni branjevec in ne koncesijonirani žganjetoč ob teh dnevih ne bi smel prodajati žganja.

Na delo torej dežela, občine, duhovni in učiteljski stan. V združenju je moč, alkoholizmu bo komaj z združenimi močmi mogoče strupeno žilo izruvati. Tu je polje, kjer se najde vsak, komur je napredek milega nam naroda na srcu. Viribus unitis.

Kmetijstvo.

Driska ali griža.

Izmed mnogih sovražnikov, ki napadajo človeka, gotovo ni zadnji griža ali huda driska. Posebno otrokom je ona jako mučna, dostikrat celo nevarna. Vzroki so ji mnogoteri. Ako se človek prehladi, ali kaj slabo prebavljivega jé, (zlasti nezrelo sadje je jako škodljivo) pa sta lahko vkup z boleznijo. Ta se pa rada loti še drugih ljudij, ker je nalezljiva. Zatorej razumemo, da se z njo ni šaliti, temveč koj za časa se lotiti, da se je iznebimo. V naslednjem menim na kratko opisati načine zdravljenja, kakor uče to zdravniki in knjige, pa tudi dostaviti, kaj priporoča o tem domača skušnja.

Bolniku se na 24 ur odtegne vsaka mlečna jed, ter nadomesti z juho od telečjega mesa, kakor tudi od telečjih nog, v juhi je dobro kuhati „gries“ ali ječmen, sploh reči, ki so slezaste. Te namreč lečijo pokvarjen želodec in črева.

Za pijačo se priporoča mrzel ruski čaj, pa brez ruma ali žganja. Tudi pravo črno vino, h kateremu se primeša vode, je hasnjivo. Ko bolezen nekoliko pojenja, se utegne rabiti mleko, ali dobro prekuhano. Za jed pa se naj jemlje dobro pečeno meso, kurje, telečje, pozneje velja tudi goveje meso. Pač pa se mora paziti na juho, da ni zelo mastna, tudi z dišavami primešana ne sme biti.

Med tem je treba bolniku napraviti obkladke na trebuh in sicer od kuhanih kamilic. Ti so lahko tudi mrzli, samo da so dobro ožmeti, navrh pa še s suho rjuho odeti.

Tako veleva pameten in vesten zdravnik.

Dalje čitamo v knjigah, ker se zoper to bolezen priporočajo pred vsem črnice (borovnice), katere se namočijo v pristnem žganju in katere v osminki litra vrele vode se vlije na žlico tega žganja, kar kolikor moči toplo bolnik popije. Razume se, da to zdravilo velja bolj za odrasle in močne bolnike, za mlado in slabo deco bi bilo prehudo. To se po potrebi v kacih 8 do 10 urah zopet ponovi. Če se komu driska rada ponavlja, naj čveka semtertje nekaj suhih črnic. Ob jednem se priporočajo gorki obkladki na trebuh, namočeni v gorki vodi z jesihom primešani. Tudi velja črničje žganje po 10—12 kapljic na sladkorju, to pa po 2—3krat na dan.

Razume se, da se zdravilo po bolezni in močeh bolnika jemlje; čim hujša je bolezen in večja moč bolnika, temveč se ga — seveda po pameti — more vzeti.

H koncu ne smem še pozabiti na jako izvrstno zdravilo, ki jo priporoča domača izkušnja. Naberi zrelih, črnih brinovih jagod, jih posuši in z nekaj kumine vred spraži. Iz tega semletega se skuha nekaka kava, katera se primerno osladi in po potrebi

bolniku daje. To zdravilo velja enako za male otroke, kakor tudi za bolj odrasle. Seveda se tudi sedaj priporočajo omenjeni obkladki, kakor tudi primerna hrana.

Upam, da nisem pisal teh vrstic zastonj, temuč, da bodo ostale v spominu mnogim čitateljem, pa v potrebi služile njim in tovarišem v pomoč, kar Bog daj! Pohorski.

Poučni in zabavni del.

Dolgin, širokin in bistrovidec.

(Slovanska basen. — Iz zbirke K. J. Erbena).

Bil je star kralj, ki je imel edinega sina. Nekoč ga pokliče ter mu reče: „Moj ljubi sin! dobro veš, da zrelo sadje odpade. Moja glava se tudi stara in morda že kmalu na njo ne bo sijalo solnce; a prej ko me pokoplješ, bi še vender rad videl svojo prihodnjo sinaho, tvojo ženo. Oženi se, moj sin! — In kraljevič mu odgovori: „Rad bi ti ustregel, dragi oče, ali žal — nimam neveste". Stari kralj pa seže v žep, izvleče zlat ključ ter ga poda sinu: „Pojdi tje gor na stolp v najvišje nadstropje, poglej ondi naokrog, potem pa mi povej, katere neveste si želiš".

Kraljevič nemudoma odide. Svoje žive dni še ni bil tam zgoraj in tudi ni slišal, kaj je tam.

Ko pride tje do zadnjega, zagleda v stropu železna vratca. Bila so zaprta. Odklene jih s tistim zlatim ključem, izpovzdigne ter stopi nad nje navzgor. Tu je bila velika okrogla sobana, z višnjevim stropom kakor nebó v jasni noči, srebrne zvezde so migljale na nje. Na tleh je bila razprostrta svilena preproga, okoli v zidu dvanajst visokih oken v zlatih okvirih in v vsakem oknu na kristalnem steklu je bila devojka, krasna kakor mavrica, s kraljevsko krono na glavi, v vsakem oknu druga in v drugi obleki, toda druga zaljša nad drugo, čuda, da kraljevič na njih ni pustil očes. In ko je tako gledal nanje ves začuden, ne vedoč, katero bi si izvolil, začele so se devojke gibati kakor žive, ogledovale so se po njem ter smehljale, da le spregovoriti je bilo treba. V tem je zapazil mladenič, da je eno izmed dvanajsterih oken bilo zagrnjeno z belim pregrinjalom. Odgrnil je pregrinjalo, da vidi, kaj je za njim In tam je bila deklica v beli odeji, s srebrnim pasom prepasana, z biserno krono na glavi. Bila je izmed vseh najkrasnejša, toda žalostna in bleda, kakor bi vstala iz groba. Kraljevič je dolgo stal pred to podobo kakor očaran; in dočim je gledal nanjo, ga je razbolelo srce ter je dejal: „Le-to želim imeti in nobene druge! In čim je izrekel to besedo, je pobesila devojka svojo glavico, zardela kakor roža, in v tem hipu so izginile vse te podobe.

Ko je potem zopet od zgorej prišel ter povedal očetu, kar je videl in katero devojko si je izvolil, pogledal je čmerno stari kralj ter dejal: „Nisi prav naredil, moj sin, da si odkril, kar je bilo zagrnjeno, ter si se podal v veliko nevarnost zavoljo svojih besed. Tista devica je v oblasti hudega coprnika, ujeta v železnem gradu. Kdor koli jo je poskusil od ondot rešiti, se še nihče ni vrnil. Ali, kar se je zgodilo, spremeniti se ne more; bodi torej mož beseda. Pojdi, izkusi svojo srečo in povrni se mi zdrav na dom".

Kraljevič se je poslovil z očetom, zasedel konja, ter jahal po svojo nevesto. Moral pa se je peljati preko velikega gozda in prek tistega se je peljal dolgo, dolgo, dokler se mu ni izgubila pot.

In ko je tako blodil s konjem po goščavi, med pečinami in pa močvirju, ne vedoč, kod bi krenil, je nakrat zaslišal nekega klicati za seboj: „Hej, čajte!" Kraljevič se je ozrl in videl slokega človeka, ki je hitel za njim: „Počakajte in vzemite me seboj, in če me vzamete v službo, ne bo vam tega žal".

„Kdo pa si?" je vprašal kraljevič, „in kaj pa znaš delati?"

„Moje ime je dolgin in se znam nategovati. Ali vidite tam le na oni visoki jelki ptičje gnezdo? Jaz vam je snanem in mi ni treba na drevo splaziti".

Dolgin se je začel potem nategovati; njegovo telo je rastlo z naglico, dokler ni bil tako visoko, kakor tista jelka; potem pa je segel po gnezdo in hipoma se je zopet skrčil, ter gnezdo podal kraljeviču.

„Prav jo znaš; ali kaj mi pomagajo ptičja gnezda, če me ne moreš izpeljati odtod".

„Hm, to je lahka stvar", je dejal dolgin, ter se začel zopet nategovati, in se je nategoval dotlej, dokler ni bil trikrat tako visok, kakor najvišji borovec v gozdu. Potem se je ozrl na okoli, ter dejal: „Tam-le po oni strani imava najbližje iz gozda vun". Potem se je skrčil, vzel konja za brzdo, ter korakal naprej. In preden se je kraljevič nadjal, sta imela gozd za seboj. Pred njima je bila širošira ravan in za njo visoke, sive pečine, kakor ozidje velikega mesta, ter gore z gozdom obraščene.

„Tamle, gospod, gre moj tovariš", je dejal dolgin, ter pokazal v stran na ravnino. „Sprejmite tega tudi v službo, res, da vam bo prav postregel".

„Zaupij za njim, ter ga pokliči, da vidim, kakšen je".

„Tja je gospod, malo predaleč", je rekel dolgin, s težka bi me začul in bi trpelo tudi dolgo, preden bi prišel, ker ima veliko kaj nositi. Doskočim rajši ponj".

V tem hipu se je dolgin zopet nategnil tako visoko, da mu je glava malodane trčila ob oblake. Nato je napravil, dva, tri korake, prijel tovariša za ramo, ter ga postavil pred kraljevičem. Bil je to pravi korenjak, trebuh je imel kakor polovnjak.

„Kdo pa s ti? ga je popraševal kraljevič, „in v čem se ti spoznaš?"

„Jaz, gospod, se imenujem širokin in se znam razširjati“.

„Torej pokaži mi, kaj umeš!“

„Gospod, hitro odjahajte — hitro nazaj v gozd!“ je klical širokin, ter se je začel napihovati.

Kraljevič ni razumel, čemu bi moral proč jahati, a kadar je videl, da dolgin beži na vse pretege k gozdu, je izpodbodel konja, ter je dirjal za njim. Bil pa je tudi skrajni čas, da je odjahal, kajti drugače bi ga bil širokin zmečkal s konjem vred; ko mu je trebuh nagloma na vse strani rastel, bilo ga je namreč hipoma povsod polno, kakor bi se bila privalila kaka gora. Kmalu potem se je nehal širokin napihovati, odpihnil je, da so se gozdi pripogibali, ter se napravil zopet takšnega, kakoršen je bil poprej.

„Zelo si me ugnal“, mu je rekel kraljevič, „ali enakega junaka ne najdem vsaki dan; pojdi z menoj!“

In tako so jo potem mahali dalje. Ko so prišli blizo k omenjenim pečinam, so srečali človeka, ki je imel oči zavezane z robcem.

„Gospod, to je naš tretji tovariš“, je povedal dolgin, „vzemite ga tudi v službo, res, da vam ne bo jedel zastonj“.

„Kdo pa si ti?“ popraševal je onega kraljevič, „in zakaj imaš zavezane oči, saj ne vidiš poti?“

„Hej, gospod! ravno narobe! Ravno zato, ker preveč vidim, moram si zavezovati oči. Z zavezanimi očmi vidim tako, kakor kdo drug z nezavezanimi. Kadar si jih pa razvežem, pregledam vse skoz in skoz, in če kaj pogledam ostro, to se vzame z zubljem, in kar ne more goreti, to se razleti na same kosce. Zato se imenujem bistrovidec“.

Na to se je obrnil proti nasprotni pečini, odvezal robec, ter je uprl na njo svoje žareče oči. In pečina je začela pokati in kosi so leteli od nje na vse strani in v kratkem ni ostalo ondi drugo, kakor kup peska. V tem pesku pa se je nekaj lesketalo, kakor ogenj. Dolgin je došel po tisto, ter prinesel kraljeviču — bilo je čisto zlato.

„Šment in plent, enakega junaka pač ni mogoče z denarjem preplačati“, je dejal kraljevič, norc bi bil, ki bi ne hotel uporabiti tvoje službe. Toda, če imaš tako izvrsten vid, poglej vender, ter mi reci, ali imam še daleč v železni grad in kaj se tam zdaj godi?“

„Ako bi, gospod, sami jahali“, je odgovoril bistrovidec, „potem bi še v enem letu najbrže ne dohajali tja. Ali z nami dohajate tja še danes — ravno tam pripravljajo za nas večerjo“.

„In kaj tam dela moja nevesta?“

»Stolp visok in v njem je mreža,
za njo ihti deva sveža,
hud coprnik na njo preža«.

Kraljevič je nato rekel: „O pomozite mi jo rešiti, če ste moji prijatelji!“

In vsi trije so mu obljubili, da mu bodo pomagali. In potem so ga peljali k onim sivim pečinam in preko tistega predora, ki ga je naredil v njih bistrovidec s svojimi očmi. In koderkoli jim je bilo kaj na potu, so takoj vse odstranili tisti trije tovariši. Ko pa je šlo solnce v zaton, je zagledal kraljevič pred seboj železni grad in kmalu je jahal po železnem mostu v grajska vrata. In čim je solnce zašlo, se je sam od sebe vzdignil železni most, vrata so se nakrat zaprla za njimi in kraljevič s svojimi tovariši je bil v železnem gradu zajet.

Ko so se tamkaj poozrli po preddvoru, je dal kraljevič svojega konja v konjušnico — bilo je zanj ondi že vse pripravljeno — in potem so šli noter. V preddvoru, v konjušnici, v grajski veži in v dvoranah so videli v somraku veliko ljudi, bogato opravljenih, gospodov in služabnikov, ali nihče izmed njih se niti ganil ni, vsi so bili okameneli. Prehodili so nekoliko dvoran, ter prišli v jedilnico. Ta je bila razsvetljena, v sredini je bila pogrnjena miza, na njej dovolj ukusnih jedi in pijač in pogrnjeno je bilo ravno za štiri osebe.

Spočetka so dolgo čakali, ter mislili, da kdo pride; ko pa dolgo nikogar ni bilo, so zasedli mizo, ter jedli in pili, kolikor se jim je poljubilo.

(Konec prih.)

Novice.

— **Osebne vesti.** Višji okrajni komisar v Litiji gosp. Štefan Lapajne pride k okrajnemu glavarstvu v Ljubljani, gosp Anton Klein pa v Litijo. Okrajni komisar v Ljubljani gosp. Karol grof Künigl je poklican v službovanje k deželni vladi — Domobranski evidenčni asistent v Litiji gosp. Anton Krisch pride k okrajnemu glavarstvu v Ljubljano, v Litijo pa pride gosp. Matija Trampuš iz Maribora. — Notarski kandidat v Kranju g Alojzij Krajnc je imenovan notarjem v Senožečah. — Deželnovladni koncipisti gg. Žiga baron Gussich, Friderik grof Hardegg in Ernest Kordin so imenovani za okrajne komisarje. Konceptni praktikant gospod dr. Fran Vončina je imenovan deželnovladnim koncipistom. Okrajni komisar v Ljubljani g. dr. Pilshofer je premeščen k glavarstvu v Postojno — Proštom v Gorici je imenovan gosp. dr. Alojzij Faidutti.

— **Druga slovenska umetniška razstava** se je otvorila v soboto 20. t. m Otvoritev je bila svečanostna. Aranžma je posrečil jako okusno in jury je sprejela približno poldrugsto umotvorov; nad 70 del pa je bilo odklonjenih. Otvoritev ni bila samo edino umetniškega pomena, nego splošno kulturnega Pri nas je upodabljajočo umetnost, katero so včasih naši predniki mnogo bolj gojili kakor mi do zadnjih let, dvignilo iz smrtnega spanja slovensko umetniško društvo. S prvo razstavo smo pokazali tujcem, da smo Slovenci popoln narod, da imamo svoje zastopnike na vseh poljih umetnosti, pokazali smo, da imamo pravico reči, da smo kulturni narod. Kakor pa je bila prva razstava le bolj namen, gorenje dejstvo konštatirati, tako bo pokazala druga izložba, da stopamo korak za korakom navzgor in se bližamo, oziroma smo tudi ponekod že dosegli svetle višave čiste umetnosti.

— **Ivan Vrhovec.** † Po večletni, težki bolezni je umrl v petek slovenski rodoljub in znanstvenik, gosp. profesor Ivan Vrhovec. Pokojnik, ki je dosegel starost 50 let, je bil

rodom Ljubljančan. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, vseučilišče pa na Dunaju. Služboval je kot profesor zgodovine v Novem mestu, kjer mu je mila usoda dala d užico, ki je v težkih letih njegove bolezni skrbela zanj in mu stregla z uprav brezprimerno požrtvovalnostjo in ljubeznijo, pred nekaj leti pa je prišel v Ljubljano, kjer ga je sedaj zalotila smrt. Vrhovec je bil izboren učitelj. Znal si je pridobiti največjo ljubezen dijakov in znal je v dijakih obuditi zanimanje za zgodovino, posebno pa domačo zgodovino. In — kar štejemo pokojniku v posebno zaslugo — je to, da so bila njegova predavanja navdana narodnega duha in da je v srcih mladine razvnemal ogenj narodne in domovinske ljubezni. Do zadnjega časa, ko ga je bolezen že toliko podrla, da se ni mogel ganiti, je ves svoj prosti čas posvečeval znanstvenemu delovanju. Spisal je dolgo vrsto znanstvenih razprav, za katere je z izvenredno marljivostjo sam nabral iz arhivov vse gradivo. Zlasti so znane njegove knjige „Germani in Slovani", „Ljubljanski meščani v minulih stoletjih" in „Zgodovina Novega mesta". Spisal je pa še celo vrsto temeljitih razprav, ki so izšle v publikacijah „Slovenske Matice" in „Ljubljanskega zvona". Vrhovec je znal pisati tako zanimivo, da se vsi radi čitali njegove razprave.

— **Senzacionalna obravnava** se je vršila te dni pri deželnem sodišču v Ljubljani. Pri ti obravnavi — tožen je bil neki Makso Staudinger, ker je ponaredil poročni list — se je šlo za to, ali je bil pred 3 leti umrli nadvojvoda Ernest poročen z Lavro Skublitz, s katero je imel četvero otrok, ali pa ni bil poročen — a gotovega se ni nič dognalo. Staudinger je bil obsojen na štiri mesece.

— **Ustanova za železničarje.** Kakor vsako leto, razdelili se bodo tudi letos razni dohodki od ustanov za pomoči potrebne, onemogle, nekdanje uslužbence južne železnice, oziroma udove in sirote. Prošnjo v to svrho oddajo naj se najkasneje do 30. oktobra t. l. pri načelništvu južne železnice tu, kjer se tudi izvedo natančnejša pojasnila.

— **Tečaji za zdravljenje jecljajočih otrok.** Po razpisu c. kr. ministrstva za uk in bogočastje se bodo vršili tudi letos na Dunaju štirje tečaji za zdravljenje jecljajočih otrok. Teh se morejo udeleževati tudi ljudskošolski učitelji, da se nauče dotične metode. Tečaji bodo trajali pet tednov. Oglasiti se je za udeležitev pri okrajnem šolskem svetu mesta dunajskega uradnim potom najkasneje do 1. oktobra t. l.

— **Trgovska šola gremija trgovcev** se prične dne 28. septembra t. l. ob 10. uri dopoludne. Istega dne ob 7. uri zjutraj se bodo polagali ponavljalni izpiti. Vsprejemalo in upisovalo se bode nove gojence početkom od 23. t. m. v pisarni trgovskega gremija Krojaške ulice št. 5, II nadstropje.

— **Konsum v konkurzu.** „Prvo kroparsko delavsko konsumno društvo" v Kropi je bankerotiralo. Razglašen je konkurz in je konsum tudi že izbrisan iz zadružnega registra.

— **Tabor v Ljubljani,** ki ga je nameravala prirediti dne 12. oktobra katoliška stranka v Ljubljani, je vlada prepovedala, ker se je bilo bati krvavih izgredov.

— **Občinske volitve v Novem mestu.** Pri teh volitvah, ki so se vršile v soboto, so v vseh treh razredih sijajno zmagali napredni kandidatje.

— **Nakup plemenskih bikov.** Deželni odbor bo nakupil nekaj plemenskih bikov iz domače reje in te razdelil občinam, ki nimajo potrebnega števila bikov, proti polovični nakupni ceni. Biki morajo biti čistokrvnih pasem, $1^1/_2$ do 2 leti stari. Odposlanec deželnega odbora bo nakupoval take bike: Dne 8. oktobra v Ljubljani na dvorišču c. kr. kmetijske družbe (na Poljanski cesti); dne 13 oktobra v Št. Vidu pri Zatičini na živinskem trgu; dne 18 oktobra v Postojni o priliki premovanja govedi. Če bi imela katera kmetijska podružnica v svojem okolišu več lepih čistokrvnih mladih takih bikov, naj to sporoči deželnemu odboru, da se morebiti tudi tja odpošlje odposlanec deželnega odbora. — Oddaja bikov. Deželni odbor kranjski bo tudi letošnjo jesen oddajal bike proti polovični nakupni ceni, in sicer one, ki jih bo nakupil iz domačih rej. Biki bodo cikaste (belanske), oziroma sive muricodolske pasme. Občine, na katere se bo v prvi vrsti oziralo pri razdelitvi teh bikov — pa tudi posamezni živinorejci — naj vložе prošnje do dne 6. oktobra t. l. pri deželnem odboru v Ljubljani.

— **Deželne volitve na Štajerskem.** Nekatera okrajna glavarstva na Gornjem Štajerskem so že razpisala volitve volilnih mož. — Neki dunajski list trdi, da so imeli slovenski voditelji za Spodnji Štajer zaupni shod, na katerem se je sklenilo enoglasno, da se postavijo za kandidate pri bodočih deželnozborskih volitvah dosedanji poslanci. Glede abstinence pa se je sklenilo po daljši debati, da se prepuste poslancem proste roke. Koliko je na tem resnice, ne vemo. Nekak zaupni shod je bil v Celju.

— **Hitro uradovanje.** V „Edinosti" čitamo pritožbo, da je bil neki Slovenec meseca junija pri tržaški policiji zaslišan v zadevi njegove domovinske pravice, da pa policija še do sedaj dotičnega akta ni doposlala namestništvu. To je poučen slučaj. Rešeni akt leži skoro štiri mesece pri policiji . . . Pri tej policiji vladajo pač posebne razmere.

— **Grozni stariši.** Kajžar Franc Duh in njegova žena Elizabeta z Raškegavrha (občina Raka) sta bila te dni aretirana, ker sta na sumu, da sta svojo lastno 11letno hčerko umorila. Preiskava je izkazala, da ima umrla deklica res prebito lobanjo. Duh in njegova žena sta pa tudi na sumu, da sta že prej, l. 1879. in 1890 umorila dva svoja otroka.

— **Samomor učiteljskega pripravnika.** V soboto zjutraj našli so v nekem ljubljanskem hotelu v podstrešni sobi ustreljenega učiteljskega pripravnika Avgust Bajca, sina učitelja v Renčah. Prišel je dan po prej v hotel in si najel sobo, v katero se je zaklenil. Nihče v hotelu ga ni videl, da bi šel ven. Ker ga tudi drugo jutro ni bilo iz sobe, začeli so trkati na vrata, in ker se dlje časa le ni nihče oglasil, so uslužbenci s silo odprli vrata. Našli so Bajca ležati na tleh v krvi in poleg njega revolver, s katerim se je ustrelil v desno sence. Zadel se je dobro in je bil takoj mrtev. Na nočni omarici se je dobil listek, na katerem prosi svoje stariše odpuščanja. Truplo se je prepeljalo v mrtvašnico k sv. Krištofu. Avgust Bajc je 19 let star in pretečeno leto obiskoval prvi razred učiteljišča, v katerem pa je padel iz nemščine. Dan pred smrtjo je imel ponavljalno skušnjo. Izpraševal ga je profesor Halada in ga zopet vrgel. To si je fant tako k srcu vzel, da se je ustrelil.

— **Poskušeno zastrupljenje.** Pred mariborskimi porotniki se je vršila pretečeni četrtek obravnava zoper Janeza in Katarino Fischer iz Maribora, ki sta skušala večkrat z arzenikom zastrupiti svojo prevžitkarico, 74letno Jožefo Kotnik. Žena je dobila 7letno, mož pa 18mesečno ječo.

— **Sinaho zaklal.** Poročali smo svoječasno, kako zverinsko je zaklal 55letni Ivan Škrk pri Trstu svojo sinaho dne 14. aprila t. l. Dne 17. t. m. je tržaško porotno sodišče obsodilo morilca na smrt.

— **Umor brez vzroka.** Dne 15. julija t. l. je prišel v Petrovče 27letni kretin Janez Sotošek, ki je ušel svoji materi iz Koprivnice. V Petrovčah je naletel nanj prvi 47letni delavec, Anton Mauc. Peljal je slaboumneža k občinskemu tajniku, naj ga zapre, a ta je Maucu svetoval, naj pelje kretina iz občine. Drugo jutro so našli Sotoška mrtvega za neko mejo. Imel je polno ran. Mauc je obstal, da ga je umoril z nožem, ker se mu je slaboumnež zoperstavil. Celjski porotniki so obsodili nečloveškega divjaka v osemletno ječo.

— **Od ameriškega predsednika Roosewelta** pripoveduje se, da mnogo hodi in se sprehaja, ker se baje boji,

da drugače preveč odebeli, ker mu njegovo predsedniško delo nalaga mnogo sedenja. Spremlja ga navadno njegov prijatelj general Wood. Nekega dne, ko je bil s svojim prijateljem generalom ravno namenjen na sprehod, predstavita se mu dva novoimenovana generala, da se mu zahvalita na imenovanju. Predsednik povabi jih na skupen sprehod, kar sta generala seveda morala storiti, dasi se jima ni nič kaj ljubilo letati s predsednikom po polji. Dokler se je družba sprehajala po mestu, bilo je dobro, a ko so prišli na plano, zbral je predsednik s prijateljem Woodom, kakor po navadi, hitre korake, katerim novoimenovana in dobro napasena generala pri najboljši volji nista mogla. Zastala sta daleč za njima, ter še le, ko jih je predsednik uže dolgo čakal, sta ga došla. Toda graja jima ni izostala. Strogo dejal jim je namreč predsednik: „Draga moja, ko bi bil znal, da tako malo napora ne moreta prenašati, prav gotovo bi vaju ne imenoval generalom“.

— **Umorjen grof.** V Bologni je bil te dni umorjen grof Bonmartini Morilec je dr. iur. Tullio Murri, svak grofa, in je pobegnil v Srbijo. Ker ga je umoril s kirurgičnim dvoreznim nožem, se je mislilo, da je morilec zdravnik. In res je bil pomočnik morilca zdravnik, dr. Pio Naldi, ki je policiji tudi ušel. Tudi neki drug zdravnik, ki je imel stanovanje tik grofovega in je imel razmerje z grofico, je v sumu sodelništva. Grofico Bonmartinijevo, rojeno Murri, in njeno šiviljo Bonatti so zaprli. Bonattijeva je bila ljubica Murrijeva. Baje so grofa hoteli oropati. Grofica se je hotela menda moža iznebiti zato, ker je bila v blagoslovljenem stanu s tem svojim ljubincem.

— **Mrtveci San Pierra.** Prvo uradno poročilo od St. Pierra na nesrečnem otoku Martiniku je prinesel dr. Hermorgant od francoske medicinske akademije. Po legi ponesrečenih trupel sodi, da se je morala najhujša eksplozija pripetiti sredi mesta. Ondi so bili mrliči kar na kose raztrgani in mnogim so bile zlomljene roke in noge. Pri mnogih so bile celo razpočene lobanje, v katerih ni bilo niti možgan. — V neki oddaljenosti od sredine mesta so ležala trupla, kakor so popadala in so bila po večini vsa sežgana. O pravem vzroku smrti so mnenja še vedno različna. Ali so se ljudje zadušili vsled silno vročih plinov, kar je provzročilo, da jim je v hipu zavrela kri ali pa jih je ubila elektrika. Oni, ki niso bili v hipu mrtvi, so morali prestati grozne muke, ker jim je zaprlo dihanje. Nosne luknjice so bile pri vseh napolnjene s pepelom in lavo. V goltancu se je sledila sežganost Vsa ta opazovanja vzbujajo vender zavest in tolažbo, da so ljudje po večini našli naglo smrt, ter da se v skrajnem niti zavedali niso nesreče, ki jih je zadela.

— **Koliko črnila se porabi v pariških šolah?** Mesto je kupilo ravnokar pri pričetku pouka v svojih elementarnih šolah 17 000 litrov črnila za 8000 frankov. In ta množina bo jedva zadostovala, ako se pomisli, da obiskuje pariške elementarne šole 180 000 dečkov in deklic, ki porabijo posebno v prvih razredih za okorne črke in packe lepo množino črnila.

— **Čudovito jezero.** Dne 31. julija t l. zborovalo je v Londonu akcijsko društvo, ki si stavi namen izsušiti malo jezero Guataviva. Stari Indijanci so smatrali jezero svetim in so najdragocenejše stvari metali v jezero. Ko so prišli Španjolci v Južno Ameriko, bili so grozno lačni zlata. In Indijanci so iz ogorčenja pometali vse svoje zaklade, zlato, zlate posode, smaragde in drugo dragoceno kamenje v jezero. Sodi se, da so na dnu jezera nahajajoči se zakladi vredni ednajst tisoč dvesto milijonov goldinarjev. Pred 200 leti že so Španjolci poskusili z osušenjem jezera, toda posrečilo se jim ni, vender so našli precej dragocenosti Angleži sedaj kopljejo strugo, s katero nameravajo do aprila 1903 osušiti jezero.

— **One, ki bi se rade omožile** naj gredo v Južno Afriko Tako svetuje neki angleški časopis, kajti tamkaj baje jako pomanjkuje žensk. V Natalu, Oranju in Transvaalu je 69.000 moških, več kakor žensk. Angleška sama tudi ne more pošiljati tja deklet, ker jih na Angleškem uže tako primanjkuje, da na vsakih pet moških pride ena devojka. Angleški novinar svetuje vladi, da naj skrbi za to, da vsako leto pošlje v Južno Afriko kakih 3000 žensk, če tudi bi jih morala iskati po Evropi, kjer bi se gotovo odločila, katera raji, da vzame Angleža, kakor da ostane stara samica.

— **Leksikon ameriških milijonarjev.** Zanimivo statistiko je zbral neki ameriški novinar o ondotnih milijonarjih: Russel Loge ima 100 milijonov dolarjev ter 86 let, skop je do skrajnosti ter bi najrajši denar celega sveta spravil v svoj žep. — John Rockeffeller ima 300 milijonov in je star 63 let. Jako ima bolan želodec ter mora biti z vsemi 300 milijoni vedno lačen. Witney ima 50 milijonov ter je veseljak prve vrste s svojimi 61 leti. Ljubi šampanjec in konjske dirke. Carnevic ima tudi 300 milijonov ter se bavi s pisateljevanjem ter z zalaganjem knjig. Ganld ima tudi 300 milijonov ter je star 44 let, zdrav in močan je kakor kmet Vozi avtomobil in dela samo takrat, kadar nima druge zabave. Belmont Avgust ima 49 let tem ravno toliko milijonov. Največja želja mu je, da bi do 60. leta imel 300 milijonov ter nekoliko več las kot sedaj, kar pa bode menda težko. J. Gates ima samo borih 20 milijonov ter mu vsaktera posrečena spekulacija napravi največje veselje, ker mu pomnoži premoženje. T. Roosewelt ima 600 milijonov ter mu je največje veselje, da je ameriški predsednik.

— **Škrinjica, ki govori.** „Reform“ javlja, da je izumel ravnatelj „Union instrumentale“ Jung iz Bila škrinjico za pisma, ki je tako urejena, da jo je možno zvezati z električnim zvončkom. Potem treba samo pritisniti na gumb, ako zvonček zazvoni, so v škrinjici pisma, ako ne, je škrinjica prazna.

— **Polovica konja.** Neki dunajski sedlar izjavil je v priliki, ko je navajal svoje dohodke zaradi dohodninskega davka, da ima polovico konja. Davčni urad je bil seveda radoveden, kako se more imeti polovico živega konja, ter se je hotel prepričati. Na sedlarjev dom došla policija se je morala prepričati o istinitosti trditve. Sedlar je kupil s svojim prijateljem gostilničarjem skup enega konja, katerega sta rabila in hranila vsporedno vsak teden enkrat sedlar, drugokrat krčmar To je šlo lepo mirno. Sedaj pa hoče krčmar prodati svojo polovico konja, sedlar pa hoče svojo ohraniti in zato se morata sedaj toževati, ker se kupec, ki bi hotel kupiti samo pol konja, ne dobi lahko. Sodniji se do sedaj še ni posrečilo, da zadovolji obema tožiteljema in polovičnima lastnikoma konja.

— **Od živali snedena.** Iz Curiha se poroča, da so na Silva planini dobili 4letno hčerko gorskega voditelja Felixa, ki je pred dvema mesecema izginila brez sledu. Nog in rok na mrtvi deklici ni bilo več Sumi se, da je deklica zašla in naposled omagala. Divje zveri so se je lotile, odžrle ji roke in noge in jo zavlekle daleč v goro.

— **Linčan zamorec.** Iz Ralligha poročajo, da je zamorec Tom Jones v bližini Seven Springsa v Severni Ameriki napadel in posilil gospo W. Smitha, ki je zato umrla Zločinca so ujeli in zaprli v skedenj, da bi prišel ponj šerif. Belopoltni pa so vrata razbili, zgrabili zamorca, ga privezali na drevo in ga ustrelili brez sodnika.

— **Vstrajen pianist.** Pred par dnevi so veliki plakati v Paviji naznanjali koncert pianista Camilla Raucia, ki se bo vršil v gledališču „Garibaldi“. In sicer se prične koncert v nedeljo zjutraj ob 7. uri in se konča v ponedeljek ponoči ob 11. uri, torej bi trajal koncert celih 40 ur. Med tem časom bo pianist proizvajal 250 kompozicij in le dvakrat nehal za 10 minut Določen jury, obstoječ iz učenjakov in laikov, bo čuval, da pianist v tem času jé samo tekoča jedila in medikamente, ki mu jih predpišejo zdravniki Strastnim virituozom se ponuja tem potom prilika tekmovanja v igranju klavirja.

— **Semnji za ženske lase** obdržavajo se v nekaterih pokrajinah na Francoskem. Ondi si mlade žene in dekleta ogledajo semenj, zberejo, kar se jim ravno dopade in zato dajo svoje krasne kite. Da so v prvi vrsti židje, ki znajo izrabljati nevednost kmetskih deklet, to je gotovo. Ko se je pogodila za nekaj metrov robe, poklekne dekle in zato pripravljeni človek ji odreže lase, da ji robo in kupčija je gotova

— **Petrolej se podraži.** Nečuven napad na žepe avstrijskega, posebno ubožnejšega prebivalstva se je izvršil te dni vsled sklenitve novega petrolejskega kartela. Brez vsakih dokazov o podraženju petrolejske produkcije, brez vsake premembe tržnih razmer so zvišali židovski kapitalisti ceno petroleju za štiri in pol krone pri meterskem stotu Ves ta večji dohodek pride v prid židovskim kapitalistom kot nov čisti dobiček. Ta dobiček pa nikakor ne bo majhen. Če vzamemo najmanjšo množino petroleja, ki se rabi v naši državi, namreč 2.170.000 m^3, znaša novi davek ogromno svoto 9,765.000 kron. Ta svota se bo pa brezdvomno še znatno povišala, ker je konsum petroleja primeroma vedno večji. Ker višji stanovi rabijo za razsvetljavo sedaj večinoma elektriko ali plin, bodo morali plačati to ogromno vsoto večinoma le nižji sloji prebivalstva. K tej vneboupijoči krivici pa vlada niti z mazincem ne gane ter mirno gleda, kako žid ukrade ljudstvu okroglih deset milijonov kron.

Loterijske srečke.

V Lincu dne 20. septembra t. l.: 2, 22, 74 3, 9.
V Trstu dne 20. septembra t. l.: 60, 4, 53, 8, 43.
V Pragi dne 24. septembra t. l.: 4, 73, 37, 57, 88.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 26. septembra 1902. Pšenica K 7 50 h, rž K 6 — h, ječmen K 6·30 h, oves K 6·50 h, ajda K 7 — h, proso K 6 50 h, turšica K 7 — h, leča K 8·— h, fižol K 10·— h. Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

Učence

sprejme

J. Blasnikova tiskarna

v Ljubljani.

100—300 gold. na mesec

zamorejo osebe vsakega stanu na vsakem kraju gotovo in pošteno brez kapitala in zgube zaslužiti s prodajo postavno dovoljenih državnih papirjev in srečk.

Ponudbe sprejme **Ludwig Oesterreicher,** Deutsche Gasse 8 Budapest. (4—10)

25

Ravnokar je izšla

v zalogi J. Blasnikovih naslednikov v Ljubljani

Velika in Mala

PRATIKA

za navadno leto

1903,

ki ima 365 dni.

Na svetlo dala c. kr. kmetijska družba.

J. Blasnikova „Velika Pratika“ in „Mala Pratika“ katero izdaja c. kr. kmetijska družba že nad pol stoletja in katera izhaja od svojega rojstva že čez sto let, je torej edino le prava, starodavna „Pratika“, katero je toliko let skrbno urejal rajni prvoboritelj Slovencev, dr. Janez Bleiweis in v. č. g. župnik Blaž Potočnik ter razni drugi učenjaki duhovskega in svetnega stanu. Ta „Pratika“ ima na prvi strani podobo sv. Jožefa kot uradno potrjeno varstveno znamko. Zatorej zahtevajte le zmiraj Blasnikovo „Veliko Pratiko“ vsako drugo zavrnite, kot nepravo.

„Velika Pratika“ stane 24 vin., „Mala Pratika“ pa 20 vin.

Odgovorni urednik **Rajko Pirkovič.** — Tisk in založba **J. Blasnikovi nasledniki.**